

МИГРАЦИЯТА ЗА ИЗТОЧНА ЕВРОПА И СИТУАЦИЯТА В БЪЛГАРИЯ

**РАЗВИТИЕ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
ЗА НАЦИОНАЛНИТЕ ПОЛИТИКИ**

Катя Владимирова

ВЪВЕДЕНИЕ

Миграцията на населението е естествен процес на неговото движение и свобода на избор за местоживеене, работа, обучение, живот. В условията на глобализация и европейска интеграция процесите на миграция се интензифицират и са израз и на съществуващите различия по континенти и държави в стандарта на живот, сигурността, възможностите за личностна и професионална реализация.

Политическите трансформации в страните от Източна Европа и особено развитите се в тях икономически кризи и реформи, съпътствани с появата и развитието на висока безработица, обедняване и задълбочаване на разликата в жизненото равнище, от една страна, и, от друга — премахването в тези страни на административните ограничения за напускане на страните, доведоха до значителна емиграция в началото на 90-те години, която продължи и в началото на XXI век, макар и със значително намалена динамика. Една от основните дестинации на тази нова емиграция от страните на Източна Европа са страните от Западна Европа.

Доскоро (през 90-те години на XX век) държавите от Източна Европа, в т.ч. и България, са главно източник на емигранти за другите държави в Европа и извън нея, но през последните години те се превръщат и в приемащи все повече имигранти и така постепенно придобиват характеристиките не само на държави на произход и транзитни, но и на приемащи.

Външното движение на населението, както значителната емиграция, така и нарастващата имиграция, са свързани през последните години главно с конюктурата на пазарите на труда, икономическото развитие и провежданите миграционни политики. Развилите се миграционни процеси са главно по икономически причини, но и свързани с професионална реализация и друг професионален и житейски опит.

От 2007 г. значителна част от емиграцията на България и другите страни, станали членки на ЕС, се трансформира във вътрешна мобилност, подчинена преди всичко на общите политики на ЕС и националните политики на държавите членки по отношение регулирането (защитата) на националните пазари на труда.

Населението на България през последните две десетилетия динамично се променя както в резултат от развитието на естествените демографски процеси, така и от интензивно протичащите миграционни движения. И двете основни движения водят до намаляване на населението в абсолютни измерения и пораждаат проблеми с дългосрочни последици за възпроизводството на населението и човешките ресурси на страната. Населението в страната интензивно старее, ограничава се увеличаването на човешкия капитал и неговото качество и в резултат на това и потенциалните възможности за икономическото развитие и повишаване на жизненото равнище.

След приемането на десетте страни от Източна Европа в ЕС (т.нар. източно разширяване от 2004 и 2007 г.), а и няколко години по-рано след започналите процедури по присъединяването, те станаха притегателен център за имиграция от трети страни (държави не-членки на Европейския съюз). Расте броят на чужденците, които продължително пребивават в тях с цел работа.

През последните години (2008—2010) с развитието на световната финансова и икономическа криза се наблюдава известно затихване, стагниране, в развитието на миграционните процеси в цял свят, в т.ч. в ЕС и в частност и в България. Наблюдава се тенденция на завръщане на все повече от емигрантите, напуснали страната през последните две десетилетия. С това би могло да се обобщи, че се увеличава имиграцията в страната и расте предлагането на труд в условията на ограниченото търсене от страна на организациите.

Дори и в условията на финансова и икономическа криза, на спад в икономическото развитие и все по-неравновесни пазари на труда са налице незадоволено търсене на труд и свободни работни места на различните професионални и локални пазари на труда. С други думи, и при голяма безработица и свиване на заетостта има потребност от работна сила за незаети работни места или за заместване на освобождаваните заети, както и поради възникване на нови фирми и потребности от квалифицирана работна сила.

Миграционните политики в Европейския съюз доскоро се възприемаха повече като вътрешна политика на съответната страна и по-рядко (поне доскоро) миграцията беше обект на обща политика. През последните години Европейският съюз наруши това правило с приемането на обща политика за интеграция на имигрантите и други действия в тази насока.

НАЙ-НОВАТА МИГРАЦИЯ ОТ ИЗТОЧНА ЕВРОПА – ОТ ВИСОКА ЕМИГРАЦИЯ КЪМ ИМИГРАЦИЯ. НОВИТЕ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ЗА БЪЛГАРИЯ И СТРАНИТЕ ОТ РЕГИОНА

През последните десетилетия се наблюдават процеси на разширяване и диверсификация на типологията на мигрантите, на структурата на миграционния поток и на структурата по страни на емиграция и страни-приемащи мигранти.

Старите страни на емиграция (като страните членки от южна Европа — Италия, Португалия, Испания, Гърция и Ирландия) станаха страни на имигранти, т.е. в по-ново време те се трансформираха от страни с висока емиграция в страни, приемащи имигранти. Значението и динамиката на приноса на миграциите за движението на населението в ЕС на 27-те вероятно ще се увеличи, защото досегашните и новите страни членки на ЕС имат еднакви демографски тенденции. Въвеждането на преходен период от някои от страните по отношение на приемането на трудова имиграция от новите страни ще разгърне потока на влизащите върху един по-дълъг период.

Основен принцип за Европейския съюз е „свободното движение на хора“ между отделните страни членки. Това означава, че всеки гражданин на страна членка на ЕС може да пътува до друга страна членка на съюза и да живее, да се обучава или работи на равна основа с гражданите, родени в приемащата страна. Някои държави от Западна Европа прилагат известни рестрикции по отношение достъпа на имигранти от новоприсъединилите се държави от Източна Европа.